

Danielpa Qillqan — Pachak soqtachunka nirqayuqta huknin kaq

Danielpa qhipa qhawayninpa profétic ancha allin yuyaynin: qhipa p'unchaykunapaq cheqaqta rikuchispa

Jeff Pippenger
2024-03-26

Danielqa chunka kapítulopi riqsichisqa kachkan, wiñay evangelio pa kimsa patayniyuq rurayninwan llakikuy p'unchaykunamanta kawsarichisqa hina. Chaymanta Gabrielqa Danielman qon chunka hukniyuq kapítulopi willakuy proféticata, chayhinataq riqsichin hatun mayu Hiddekelpa k'anchayninpa historianta.

“Ancha munasqanmi Diospa Siminta astawan qayllata yachay. Aswanraqmi Danielpa qhelqanman hinaspa Apocalipsisman qhawarisqa kanan, ñawpaqman hina mana hayk'aqpas llank'asqanchikpa willakuyñinpi. Ichapas pisillataña rimarisun wakin siq'ikunaqpi, romano atiyinmanta hinaspa papadomanta, ichaqa profetakuna hinaspa apostolkuna Diospa Espiritunpa saminchayninwan qelqasqankuta runakunaman reqsichinanchikmi. Espiritu Santoqa chaykunata hinallataq wakichisqa, profeciata qoypi hina, hinaspa ima pasasqakuna rikuchisqankupipas, yachachinampaq: runa kamachiqqa mana qhawasqa kananpaq, Cristopi pakasqa kananpaq, hanaq pacha Señor Diosninchik hinaspa paypa leyñinqa hatunchasqa kananpaq.”

“Ñawinchay Daniel qillqata. Qayariy, hukmanta hukman, chaypi rikuchisqa qhapaq suyukunapa historianta. Qhawariy estadistakunata, tantanakuykunata, kallpasapa soldado ayllukunata, hinaspa rikuy imaynatachus Diosqa runakunapa hatunchakuyninta uraykachirqa, hinaspa runapa hatun kayninta allpapa ñut'unman churaykurqa. Dioslla hatun kasqanman hina rikuchisqa kachkan. Profetapa musquyninpi payqa rikukapun huk atiyiniyuq kamachiqta urmachispa, huktaqta sayarichispa. Payqa qhawachikun tukuy pachakunapa Qhapaq Kamachiqnin hina, wiñay qhapaq suyunta sayarichiyta qayllamushaspa—P'unchaykunamanta Ñawpaq Kaq, Kawsayniyuq Dios, llapa yachaypa Pukyu, kunan pacha Kamachiq, hamuq pachatari qhawachiq. Ñawinchay hinaspa entiendi imayna wakcha, imayna pisi kallpayuq, imayna pisi unay kawsayniyuq, imayna pantasqa, imayna huchasapa runa kasqanta, almanta yanqa kaqman hoqarispas.”

“Espiritu Santoqa Isaíaswan noqanchisman rikuchiwanichis Diosman, kawsak Diosman, allin qhawariypaq hatun objetivoman—Cristopi rikuchisqa Diosman. ‘Noqanchispaqmi wawa nacekun, noqanchispaqmi churisqa huk churi: kamachiyqa umranan patapin kanqa; sutinpas kayhinam sutichasqa kanqa: Admirable, Consejero, Dios poderoso, Padre eterno, Príncipe de Paz’ [Isaías 9:6].”

“Kanchayta Daniel Diosmanta chiqllan chaskirqanqa, aswanqa kay qhipa p'unchaykunapaqmi qosqa karqa. Ulai hinaspa Hiddekel mayukuna patapi rikusqan musquy-rikuykuna, Shinar suyupi hatun mayukuna, kunanqa hunt'akuy ruranapiñan kachkan, hinaspa llapa willasqa

ruwaykuna utqayllañan pasakonqa.” Manuscript Releases, volumen 16, 333, 334.

Espíritu Santoqa “hinallata allinta kamarisqan” kay profecía qusqanpi “hinallata ruwasqakuna” Danielpa qhipa rikuyñinpi, chay hina ñawpaq kapitulu (chunkan), Diospa llaqtanpa qhipa p’unchaykunapi kawsasqanta reqsisichin, imaynas qhipa kapituluqa (chunka iskayniyuq) ruwasqanta hina. Chay kimsa kapitulukuna, Hiddekel Mayupa k’anchayninmanta huklla kasqankuta, chay “kay qhipa p’unchaykunapaq sut’ita qusqam kasqa,” kamarisqa karqan “cheqaq kay”pa kimsa patay yuyaychasqanta apanampaq. Ñawpaq kaq qhipa kaqwan tupaspa, chawpi kaqtaq hatarikuypa rikchayninta reqsispa, mana sapallan hebreo simipi “cheqaq kay” nisqapa sayaynintachu tarinchik, chayqa hebreo alfabetopa ñawpaq, chunka kimsayuq, hinaspa qhipa qillqakunamanta kamarikusqa, aswanpas Alpha Omegaqpa firmaninta rikunchik.

Danielpa chunka kaq qillqapi reqsichin pachak tawa chunka tawa waranqa runakunata, paykuna allinta entienden 2.520 watakunamanta “chazon” rikch’ayninta, hinallataq 2.300 watakunamanta “mareh” rikch’ayninta. Mana chay iskaynin rikch’aykunallatachu entienden, aswanpas paykunaqa charinku ñiniyan justifikasqa kaypa kawsay-experienciata, chaytaq ruwachkan warmi simi hina causativu “marah” rikch’ay, “la apariencia” nisqamanta.

“Yuyaypaqpas almapaqpas, hinallataq cuerpopaqpas, kallpaytaqa tarikuyqa Diospa kamachisqanmi ch’amakaywan. Ruraymi wiñachin. Kay kamachikuywan hina tupaspa, Diosqa Simiyinpi yuyaypa hinaspa espirítup wiñanapaq imakunata qusqa.”

“Bibliaqa llapan kamachikuykunata hap’in, runakuna yachanankupaq kay kawsaypaq chayri hamuq kawsaypaqpas allinchasqa kananpaq. Chay kamachikuykunataqa llapankunam entiendenman. Mana pipas, yachachisqanman chaninchaspa sonqoyuq kaspa, Bibliamanta huk pasajellatapas ñawirispas, mana imallatapas yanapakuq yuyayta chaskinqachu. Ichaqa Bibliaqa aswan ancha chanin yachachisqanqa mana sasachalla utaq t’aqasaqlla yachaywanqa tarikushqachu. Hatun chiqap kayninpa sistemanqa mana chayhina rikuchisqachu, utqaylla utaq mana allinta qhawariq ñawiriq reqsinanpaq. Askha qhapaq kayninkunaqa hawallamanta aswan ukhuman pakasqam kashan, chaykunataqa mana imawanpas tarikunanchu, mana allinta mask’aspa hinallataq sapa kutilla kallpachakuspaqa. Chay chiqap kaykuna, hatun llapan kayta ruwasqankunaqa, mask’asqa kananmi hinaspa huñusqa kananmi, ‘kaypi asllata, chaypitaq asllata.’ Isaías 28:10.”

“Chayna mask’asqa hinaspa huñusqa kaspanku, tarisqa kankaku hukninwan hukninpas allinta, mana ima pantasqayyuq hina tupasqa. Sapa Evangelioqa wakinkunapa yanapayninmi; sapa willakusqa profeciapas huk profeciapa sut’inchayninmi; sapa cheqaq kaypas huk cheqaq kaymanta wiñachisqa, mast’arichisqa kaymi. Judiokunapa kamachikuy pachaspi rikuchisqa unanchakuykunataqa Evangelio sut’ichan. Diospa siminpi sapa principioqa kikin mayt’uyoqmi; sapa ruway-factopas kikin yuyaychasqanmi. Hinaspa tukuy hunt’asqa sayayninqa, wakichisqa kayninpi hinaspa rurayninpi, Ruraqninmanta testimoniota apamun. Chayna sayaytaqa mana ima yuyaypas, mana aswanpas wiñaypaq mana tukukuqpa yuyayninlla, hamut’ayta atinqachu nitaq rurayta atinqachu.

Imayman hina huknin-huknin rakikuna maskhaspa, hinaspa paykunap tinkuyninkuta yachaqaspa, runapa yuyayniyuq aswan hatun atiyininkuna sinchita llamk’achisqa kanku. Mana

pipas chayna yachayman churakuspa qhepaman mana yuyay kallpanta wiñachinmanchu.

“Manam qhawayta maskaspa, huñuspa ima hina allin yuyayniyuq kachkan chayllapichu Biblia yachaypa yuyay chaniyninqa kachkan. Chayqa hinallataq kachkan rikuchisqa temas nisqakunata hap’iyta atinanpaq churasqa kallpachakuyti. Umaqa sapallan sapa p’unchaw kaq imakunallawan ocupakuspa, pisiyachisqa, kallpannaq tukupun. Mana hayk’aq hatun, karu chayariquq cheqaqkuna entiendenanpaq llamk’achisqa kaptinqa, unaymanta wiñay atiynta chinkachin. Kay iskayrayayman urmaymanta waqaychananpaq, wiñariypaq kallpachananpaqpas, Diospa siminta yachayman hinaqa mana ima hukninpas kanchu. Yuyayta allinchaypaq hina, Bibliaqa mayqin huk libro-mantapas, utaq llapa huk librukunata huñusqa-mantapas aswan allinmi. Temasninkunapa hatun kaynin, nisqankunapa hatun kasukuywan sumaq sasach’aq mana kaynin, rikch’ayninkunapa sumaq kayninpas, yuyaykunata kawsarichin hinaspa oqarichin, mana ima huknin atisqanman hina. Mana huk yachaypas chayhina hatun yuyay kallpata qunchu, imayna revelación nisqapa manchay hatun cheqaqkuna hap’iyta yachakuy kallpachakuy qusqan hina. Chhaynaqa, mana tukukuqpa yuyayninkunawan tupachisqa umaqa, mast’ariyta hinaspa kallpachakuyta mana atinqachu saqeyta.”

“Hinallataqmi aswan hatunmi Bibliaq kallpan runaq espirituyninpa wiñayninpi. Runaqa, Dioswan huñunakuspa kawsananpaq rurasqa, chay huñunakuyllapim cheqaq kawsayninta, wiñaynintapas tarinman. Diospi aswan hatun kusikuyninta tarinanpaq rurasqa kaspas, mana imapipas tarinchu sonqopa munayninkunata upallachiyta atisqanta, almapa yarqayninta, ch’akiyntapas hunt’achiyta atisqanta. Pipas cheqaq sonqowan, yachachisqa kayta munaspa, Diospa siminta yachakunapaq llamk’an, cheqaqninkunata entiendenanpaq maskhaspa, Qillqaqninwan tinkuchisqa kanqa; hinaspa, mana kikinpa akllakuyninraykuqa, manam ima tukuy atiyininkunapa wiñayninpaqpas sayk’uy kanchu.”

Bibliaqa ancha hatun rikch’ayninkunapi, imaymana yachaykunamantawan rimayninkunapiqa, sapa yuyayniyoq runapaq ima kuskanmi tarikunanpaq, sapa sonqotawan ch’allaykunanaqmi kan. Paqankunapim kachkan aswan ñawpaq unay historiakuna; kawsayman hina cheqaq biografiakuna; kamachiypa yachayninkuna suyuta pusananpaq, ayllupa kamachiyninta churapananpaq—chay kamachiy yachaykunataqa manam hayk’aqpas runapa yachayninqa kikillantaqa taripayta atirqanchu. Chaypi kachkan aswan uku filosofía, aswan misk’i hinaspa aswan hatun poesía, aswan sonqota rupachiq hinaspa aswan llakichiq. Mayqen runa qelqaqpa rurasqankunamantapas mana tupay atina chaninniyoqmi Bibliaq qelqasqankuna, kay hina qhawasqapas; ichaqa ancha aswan hatun mast’ariyuyniyoq, mana tukukuqta aswan chaninniyoqmi kanku chay hatun chawpi yuyaywan tinkuchispa qhawasqa kaptinku. Kay yuyaypa k’anchayninpi qhawasqaqa, sapa imapas musuq significacionniyoqmi rikurimun. Aswan sasillata nisqa cheqaqkuna ukhupipas kachkan hanaq pachakama sayaq kamachiy yachaykuna, wiñay pachatapas muyuriq.

“Bibliaq chawpi yuyaynin, tukuyin qillqapi wak yuyaykuna muyurinkuman chay yuyaymi, salvakuy planon, runapa almañpi Diospa rikch’aynin kutichisqa kananmi. Edénpi nisqa taripaypi ñawpaq esperanza rikuchikuymanta, Apocalipsispi qhipa ancha hatun prometesqaman, ‘Paypa uyanta rikunqaku; sutinpas urkunku patapi kanqa’ (Apocalipsis 22:4),

Bibliaq sapa libronpa, sapa pasajenpa atipayninpa kay admirakuypaq yuyaypa mast' arikuyninmi,—runapa hoqarisqan,—Diospa atiyin, ‘Señorninchis Jesucristowanmi atipayta qowanchis’ nisqa. 1 Corintios 15:57.” Educación, 123–125.

Chayraqmi willasqa pasajepi reqsichisqa kachkan Bibliaqa, ima literatura ñanmantapas qhawarispapa, llapa runaq rurasqanmantapas ancha aswan hatun kasqanta. Panay White nirqa: “P’anqankunapi tarikun ñawpaq-aswan unay historiata; kawsayman hina cheqaq biografiata; gobiernomanta principios, estadota kamachinapaq, wasita allin kamachinapaq—principios nisqakunata, runaq yachaynin mana hayk’aqpas igualayta atisqanta. Chaymantaqa aswan ukhu filosofía, aswan misk’i hinaspa aswan hatun poesia, aswan sonqoyoq hinaspa aswan llakichiq kaqmanta hap’in,” hinaspa “hina ruwasqa sayaytaqa mana ima yuyayniyoqpas, mana ichaqa Wiñaypaqpa yuyayninllaña, yuyaykuyta utaq ruwariyta atinmanchu” nispa.

Runakunaq reqsisqa llapa kamachikuykuna, qillqasqakunaq sayayninta churaykuq kamachikuykunata reqsichiqkunaqa, Bibliamanta atipachisqa kanku. Runakunaq yachay wasikunapi yachachisqa principiokuna, chawpi kaq utaq aswan pisi chaninnaq qillqasqakunaq hukniray kayninta reqsichiq, chaymanta runaq qillqasqan hatun rurayninkama chayaqkunaqa, llapallanmi Bibliamanta atipachisqa kanku. Chayta yuyarispapa, allinmi reqsiyta atinqa, tukuy Bibliapa profetakunaq willakuyninpa tukukuynin, hatun tukuyinpas, Danielpa qhipa rikuyñinpim rikuchisqa kasqanta. Chayqa profetakunaq willakuyninpa umalliq rumim, hinaspa manam runaq qillqasqanpi kanchu ima tukuy pas Daniel qillqapa chunka hukniyuq kapitulumanta, huk ñiqin versiculomanta qallarispapa, chunka iskayniyuq kapitulu, tawañiqin versiculokama chayaq willakuyninman qayllaykamuq.

Apocalipsis nisqapi, Bibliapi llapa librunkuna tinkunku hinaspa tukukunku, chay revelaciónpiqa Danielpa librunpi hina kikillan profeciapa siq’inkuna yapamanta hap’iskanku; ichaqa hukninwan hukninpa tupayninpiqa Danielpa librunmi ñawpaq rimayqa, Apocalipsisñataq qhipa rimayqa. Llapan ima kaqkunaqa ñawpaq rimaypi kanku, llapan imataq Danielpa librunpipas kanku, chay librupa tukukuyninman chayananta Hiddekel mayu patapi qosqa rikuy. Chay rikuypi representasqa ruwaykunapa tukukuyninman chayananta tawa chunka versiculomanta qallarin, hinallataq chunka iskayniyuq capítulo tawa versiculonpi libru sellasqa kanankama purin. Chay versiculokunaqa llapa profétic cheqaqkunaq hatun tukukuyninta representanku, imaymana ñawpaq santo runakunaq nisqankuta utaq qillqasqankuta, Sister White-tapas ukhupi hap’ispa.

Imata conclusiónman chayarichiqkuna capítulo oncenpiqa, kikin capítulo kaq historiakunami qhawachin testigokunata, capítulo oncepa qhepa soqt’a versiculonkuna allin yachayman hamunankupa; chaypiqa dragónpa, bestiapa, hinaspa llulla profetapa kimsa kuti rikurimuq awqakunañam kunan pachata pusashanku runapa pruebacionnin tukukuyninman. Hermana Whiteqa chiqapta sut’inchin kay ukhupi kaq principio-ta.

“Manam mana p’unchawninchisqa pachata mana usuchiya atinchikchu. Ñawpaqninchikpi sasa p’unchawkuna kachkan. Kay pachapa maqanakuyta espiritunwan kuyurichisqa kachkan. Manaraq unaymantachu, profeciakunapi rimarisqa sasa rikch’aykunam hunt’akunkqa. Danielpa chunka hukniyuq qhelqepi kaq profecíaqa casi tukuy hunt’asqanta chayashkanña. Achka historiakuna kay profecía hunt’akusqanman hina pasasqaqa yapamanta kutimunkqa.

Kimsa chunka kaq versículopi huk atinyuqumanta rimarin, nispa: ‘llakikapunqa, kutimunqa, santo tratopa contranpi phiñakusqa kanqa: chayhinata ruwanqa; arí, kutimuspataq yachayninta ruwanqa santo tratota saqeqkunawan. Hinallataq soldadokuna paypa favorninpi sayarinqaku, kallpasapa santuario-ta qhellichanqaku, sapa p’unchaw sacrificiota qichunqaku, churaspataq saqrasqa millay mana runa tiyananpaq ruraqta. Trato contra mana allinta ruwaqkunatataq misk’i simikunawan pantachinqa; ichaqa Diosninkuta reqsiq llaqtam kallpasapa kanqa, hatun ruwaykunatataq ruwanqa. Llaqtamanta entiendiqkunataq achka runakunata yachachinqaku: chaywanpas espadawan, ninawan, preso apasqa kaywan, saqueosqa kaywanmi urmanqaku, achka p’unchawkuna. Urmasqankupiqa pisilla yanapayninwan yanapasqa kanqaku: ichaqa achkakuna misk’i simikunawanmi paykunaman hap’ipayanqaku. Entiendiqkunamanta wakintaq urmanqaku, paykunata pruebay, pichay, yuraqyachiypaq, tukukuypa pachankama: imaraykuchus chayqa churasqa pacha kanraqmi. Reytaq munasqanman hina ruwanqa; pay kikinta hoqarikunqa, llapa dioskunamanta aswan hatunta rikuchikunqa, dioskunaq Diosninpa contrantaq musphaypaq rimaykunata rimarinqa; phiñakuy hunt’akusqankama allinta puririnqa: imaraykuchus nisqa, churasqa kaqqa ruwasqa kanqa.’ Daniel 11:30–36.”

“Kay simikuna kay rimaykunapi nisqakunaman rikch’akusqa kasqan hina ruwakunkam. Rikunchikmi sut’itaq, Satanás utqhaylla runakunapa yuyayninkunata kamachiyta hap’ishasqanta, pikunachus mana Diospa manchakuyñinta ñawpaqenkupi apanku chaykunata. Llanmi kay libropa profecíankunata ñawirichunku hinaspa entiendenkuchun, kunanqa yaykushanchikmi chay sasachakuy pacha rimarisqa kasqanman:”

“Hina p’unchawpi Miguel hatarinqa, llaqtayki runakunapa favorninpi sayaq hatun kamachiq; chay p’unchawkunapi sasachakuy kanqa, mayqen sasachakuypas mana hayk’aq kasqan hina, nacionkuna qallarisqanmantapacha chay p’unchawkama. Chay p’unchawpi llaqtayki runakuna qispichisqa kanqaku, libropi qelqasqa tarikusqa sapa huk. Hallp’a allp’api puñuqkunamanta achkakuna rikcharinqaku, wakinkuna wiñay kawsayman, wakinkunataq p’enqayman, wiñay wiñaypaq qhawasqa mana yupaychasqa kayman. Yachayniyoqkunataq hanaq pacha qanchariynin hina llihipinqaku; achka runakunata cheqaq kayman kutichiqkunataq quyllurkuna hina wiñaypaq wiñaypaq. Qanri, Daniel, simikunata wisq’ay hinaspa librota sellay tukuy pacha tukukuyninkama; achkakuna kayman chayman purinqaku, yachaytaq miranqa.’ Daniel 12:1–4.” Manuscript Releases, número 13, 394.

Kay pasajpi, Hermana White ñawpaqta Danielpa chunka hukniyuq kapitulumanta rimarin, hinaspan “kay profecíapa hunt’asqanmanta pasasqa ashka historiakuna yapamanta ruwakusaq” nisqa kamachiyta sut’inchan. Chaymantataq chiqanta kimsa chunka versículomanta suqta chunka versículokama qillqasqata cita-n, hinaspan kay rimaywan qatipayakun: “kay simikunapi willasqa escenakunaman rikch’akuq escenakuna pasakunqaku.” Kimsa chunka versículomanta suqta chunka versículokama sut’ichaspa, hinaspa chay versículokunaman rikch’akuq escenakuna pasakunqaku nispa, chaymantataq capítulon chunka iskayniyuqpa huk versículonpi Miguel hatarimun chay pacha, gracia tukukuyta sut’inchan. Chayta ruwaspanqa, chay qanchis versículokunata t’aqaspa qhawarichkan, hinaspan Miguelpa hatariyninta manaraq chayamuchkaptin chayraq qhipapi kaq historiapi churaykan.

Mana huk kutinmi rimarirqanchik kimsa chunka versikulomanta suqta chunka suqtayuqkama historiata, hinallataq imayna Daniel chunka hukniyuq qillqapi tawa chunka versikulomanta pichqa chunka pichqayuqkama versikulokunawan tupaqchasqa kasqanta; kunanqa qallarisunmi chunka hukniyuq qillqapi wakin profetik historiapa pacha-kunata yuyaymanayta, chay qhipa suqta versikulokunapi yapamanta rikurimuqkunata. Ichaqa manaraq chayta ruraspaqa, huk kutitawanmi qusqachisun pisilla huk tukuyninpi, kimsa chunka versikulomanta suqta chunka suqtayuqkama versikulokunapa tawa chunka versikulomanta pichqa chunka pichqayuqkama versikulokunawan tupaqchakuyninta.

Kimsa chunka versikuloqa pagan Roma-manta papal Roma-man tikrakuyta señalan. Chay tikrakuy historiata rikuchin imaymana profetiku pasajekuna, mayqenkunachus reqsichin chay watakunata hina 330, 508, 533, hinaspa 538. Kanmi huk profetiku señalkunapas chusku kaq qhapaq suyu-manta pichqa kaq qhapaq suyu-man tikrakuy, Biblia profeciapi; ichaqa kimsa chunka hukniyuq versikulopi pagan Romaqa sayarin papadoq favorninpi, Cloviswan sut'inchasqa hina wata 496-pi. Ñawpaqtaqa Cloviswan sut'inchasqa pagan atiyunikuna chay versikulopi hunt'anku llamk'anata, imaynachus papadoq wiñayninman contra sayaq tukuy pagan hark'akuyta ("sapa p'unchay kaqta") chinkachispa, wata 508-kama. Chay pacha guerrakunaqa wakllichiya apan Roma Llaqtapa contranpi chay historiapi, "kallpasapa santuario" nisqawan sut'inchasqa hina; hinaspa wata 538-pi, pagan atiyunikunaqa papadota kay pachapa tronoman churanku, hinaspa payqa Domingo p'unchaypa kamachiyta pasan Consejo de Orleans nisqapi.

Chunka iskay chunka iskayniyoqmanta kimsa chunka suqniyoqkama qillqasqakuna reqsichin papakuna kamachiyqa chaymanta Diospa sutinpi takyasqa cheqaqninakunapa contranpi wañuchiq maqanakuyta apamusqanta, tutayaq pacha waranqa iskay pachak suqta chunka watakunapi. Tukukuyninpiqa, papakuna kamachiyqa kimsa chunka suqniyoq versikulopi tukukuyninman chayan. Tawa chunka versikulopiqa, Reaganqa anticristowan pakasqa huñunakuyta rurasqa, chaywanmi señalasqa karqa Protestantismopa hark'akuyninga qichusqa ña kasqanta, pichqa pachak pusaq watapi rikuchisqa hina. Reaganpa qolqeta churasqanpas, soldadokunapa atiyrintapas, "brazos" papakunapa favorninpi hatariqkuna nisqawanmi unanchasqa karqa tawa pachak isqun chunka suqniyoq watapi. Roma paganaq kallpayoq santuarionninpa thuñisqan, Roma llaqtawan unanchasqa, tipificanmi Estados Unidospa Constitucionninpa thuñisqanta utqaylla hamuq domingo leypi, imaraykuchus Constitucionqa Estados Unidospaq kallpayoq santuarionninmi. Domingo leyta chaypim papakuna kamachiyqa huk kutitawan kay pachapa tronoman churakuyta tarinqa, pichqa pachak kimsa chunka pusaq watapi unanchasqa hina.

Chaymantataqmi qallarinqa Diospa sutinpi qhipa, wañuchiq papal qatiykachay, imaynachus Ch'usaq Pacha nisqapi karqan 538 watamanta 1798 watakama. Kaymi apamunqa runakunapa probaciónninkupa tukukuyninta, Michael hatarinanpaq, 1798 watapi rikuchisqa hina, chay papadoqa, waranqa iskay pachak suqta chunka watakunata allinriqsisqa kasqanmantam, wañuchiq ch'akiq k'irisqapa phiñakuyninta chaskirqan.

Kay yachayta qatiquasaqku hamuq qillqapi.

“Huk kutipi, New York llaqtapi kaspay, tutapaq pachapi qayasqa karqani qhawanaqpaq wasikuna huk pisosmanta huk pisosman hanaq pacha kayman wichariqta. Chay wasikuna ninamanta hark’asqa kasqankuta qillqasqa karqaku, hinaspataq sayachisqa karqaku dueñonkuta ruraqninkutawan hatunchaypaq. Aswan altoman, aswanraq altomanmi chay wasikuna wicharirqaku, hinaspataq paykunapi ancha chaninnaq materialkuna apaykachasqa karqaku. Chay wasikunapaq kaq runakunaqa manam tapukuyta ruwasharqakuchu: ‘Imaynatan aswan allinta Diosta hatunchasunchis?’ Señorqa manam yuyayninkupichu karqa.”

Yuyarirqani: “¡Ay, kayhina qullqinkuta churashaqkuna Diospa qhawasqanman hina ñanninkuta qhawariyman chayqa! Hatun sumaq wasikunata huñuchkanku, ichaqa mayna mana yuyaysapa, tukuy pachakunapa Kamachiqpa ñawpaqenpi, paykunapa yuyaychasqanku, rurasqankupas. Mana llaqa sonqonkuwan, llaqa yuyayninkuwanpas yachachkankuchu imaynatas Diosta hatunchayman chayta. Kaymanta, runapa ñawpaq kaq rurananmanta, qhawariyninkuta chinkachirqanku.”

Kay hatun sayay wasi rurasqakuna oqarikuspa riqsichkaptin, dueñonkuna hatun munayniyoq ancha hatunchakuywan kusikurqanku, sapaq qollqeyoq kasqankuta kikinkuta kusichinapaq, hinaspa runamasinkupa envidianta hatarichinapaq. Achka chay hina churakusqan qollqemantaqa llusqirqan mana allin qechuywan, wakcha runakunata ñit’ispa ñak’arichispa. Qonqarkanku hanaq pachapi sapa ruwasqa negociomanta yupaychasqa cuentata waqaychasqanta; sapa mana chanin trato, sapa llullakuywan ruwasqa acto, chaypi qillqasqa kashan. Hamushanmi pacha, chayfraudepi hinaspa atiyiniyoq mana yupaychayniyoq hatunchakuyninkupi runakuna chayanqaku Señor mana saquesqan tinkuykama, hinaspa yachanqaku Jehovápa muchuywan suyasqan pacienciaq límiteyoq kasqanta.

“Qatiqayman rikurisqay qhawayqa nina hap’isqanmanta manchakuymi karqan. Runakunaqa hatun, alto wasi-kunata, ninamanta amachasqa kasqankuta yuyaspa, nisqaku: ‘Llapan hina allinta waqaychasqa kanku.’ Ichaqa chay wasi-kunaqa brea-manta rurasqa hina tukukuqta rupharqaku. Nina wañuchiq makina-kunaqa ima ruraytapas mana atirqankuchu chinkachiyta sayachinankupaq. Nina wañuchiq runakunaqa makina-kunata purichiyta mana atirqankuchu.”

“Yachachisqañam kani, Señorpa p’unchaynin chayamuptin, sapa sonqonkupi mana ima t’ikraypas kasqa kaptin hatun tukuyta munasqa, hatun munayniyuq runakunaq sonqonkunapi, runakunaqa tariqanku salvaypaq kallpasqa kasqa makin chinkachinapaqpas kallpasqa kasqanta. Mana mayqin kay pachapi atiyiniyuq kallpapas atipanmanchu Diospa makinta hark’ayta. Mana ima materialpas usakuchkanachu wasi hatarichiypi, chaykunata waqaychananpaq tukuy chinkaymanta, Diospa churakusqan p’unchay chayamuptin runakunaman kutichiyta apachimunampaq, kamachikuyninta mana yupaychasqankurayku hinaspa kikinkupaq munaq kayninkurayku.”

Manam yachachiqkuna ukupiwan, estadistakuna ukupiwanpas, kunan pacha runakunaq kawsaynin imayna kasqanpa ukhupi kaq imakunachus kanku, chaykunata allinta unanchayta atinkuchu achkaq. Gobiernoq riendasninta hap’iqkunaqa manam atinkuchu allichayta chay sasachakuyta: moral millay kawsayta, wakchayta, mana imayuq kayta, hinallataq huchakuykuna aswan yapakusqanta. Paykunaqa yanqallam kallpachakunku ruwanakuykuna aswan takyasqa, aswan allin sayariyniyuq kananpaq churayta. Sichus runakuna aswan allinta

uyariyman karqanku Diospa siminpa yachachisqanman, tarinkumanmi allichayninta chay sasachakuykunapa paykunata muspayachiq.

Qillqakunaq Simin nin kay pachaq imayna kasqanta Cristo iskay kutin hamunanmanta ñawpaqla. Suwa kaywan hinaspa qichuywan hatun qhapaq kayta huñuq runamanta qillqasqa kashan: “Qhipa p’unchaykunapaq qhapaq kayta huñurqankichik. Qhawariychik, chakraykichikkunata rutuq llamk’aqkunapa pagon, qamkuna fraudewan hark’asqaykichik, qaparishan; hinaspa rutuqkunapa qapariyninkupas Señor de Sabaotpa rinrinkunaman chayrun. Kay pachapi kusikuyllapi kawsarqankichik, munaynichikman hina purirqankichik; sonqoykichiktapas wiraqachirqankichik, hina wañuchina p’unchaypi hina. Chiqaq runata huchacharqankichik, wañuchirqankichikpas; payqa mana qankunata hark’akunchu.” Santiago 5:3–6.

“¿Ichaqa pichataq ñawinchasin pachaq tiempunmanta utqayman hunt’akuchkan señalkuna qusqa willakuykunata? ¿Ima allinta chayqa saquesqa kay pachapi runakunaman ruwan? ¿Ima tikrayta rikuchkan kawsayninkupi? Manam aswanmanta ima tikraypas rikurqanichu Noépa pacha llaqtankupi tiyasaq runakunaq kawsayninpi rikusqanmanta. Kay pachapi ruwanakunawan kusikuykunawan sunqunchasqa, unu manaraq llump’ayta qallarinkama ñawpaq pacha runakunaqa ‘manam yacharqankuchu, unu llump’ay hamuspa llapankuta apakapunaykama.’ Mateo 24:39. Hanaq pachamanta kachamusqa willakuykuna karqan, ichaqa manam uyariyta munarqankuchu. Chay hina kunanpas kay pacha, Diospa willakuq qaparayninta tukuy chhullallata mana qhawarispa, wiñay thuñiyman usqhaylla purichkan.”

“Kay pachapiqa maqanakuyta espiritunwanmi kuyuchisqa kachkan. Daniel qelqapi chunka hukniyuq capítulo willakusqa profeciam qasillañanmi hunt’asqa kanman. Manaraq unaymanta, profeciakunapi rimakusqa ñak’ariy escénakunaqa pasaqmi kanku.” Testimonies, volumen 9, 12–14.